

PROCESNA OGRANIČENJA PODNOŠENJA TUŽBE ZA NAKNADU ŠTETE U MEDIJSKIM SPOROVIMA

Nasl. doc. dr. sc. Mijo Galiot*
Vanesa Brzić Bahun, dipl. iur.**

UDK 343.63:070.13
<https://doi.org/10.30925/zpfsr.47.1.17>
Ur.: 25. studenoga 2025.
Pr.: 13. siječnja 2026.
Pregledni rad

Sažetak

Rad analizira normativni odnos između ispravka informacije i tužbe za naknadu štete prema Zakonu o medijima, s posebnim naglaskom na procesne pretpostavke propisane čl. 22. st. 2. Zakona o medijima. Institut ispravka koncipiran je kao primarni oblik, ali i kao uvjet za ostvarivanje sudske zaštite, dok je naknada štete predviđena tek kao dopunski mehanizam. U radu se ukazuje na probleme koje stvara obveznost prethodnog zahtjeva za ispravak u kombinaciji s kratkim prekluzivnim rokovima, što u praksi rezultira ograničenjem pristupa sudu i odstupanjem od svrhe instituta. Analiza sudske prakse ukazuje da ispravak često djeluje isključivo kao formalna procesna pretpostavka, dok hibridna odgovornost nakladnika dodatno potvrđuje potrebu za preciznim normativnim uređenjem. Zaključuje se da je nužno jasnije definirati sadržaj i granice procesnih pretpostavki propisane čl. 22. st. 2. Zakona o medijima te jasno razgraničiti ulogu ispravka i naknade štete kako bi se osigurala predvidljiva i učinkovita zaštita prava osobnosti u medijskom pravu.

Ključne riječi: ispravak informacije; naknada štete; procesne pretpostavke; pristup sudu; pravo osobnosti.

1. UVOD

U doktrinarnom okviru medijskog prava zaštita osobnosti i sloboda izražavanja pojavljuju se kao dvije koegzistentne i normativno ekvivalentne kategorije, čije se granice određuju načelom odgovorne komunikacije te standardima ustavnog i konvencijskog poretka. Mediji¹ su stoga obvezni poštovati privatnost, dostojanstvo,

* Dr. sc. Mijo Galiot, naslovni docent, Sveučilište u Splitu, Studij Komunikacija i mediji, sudac, Općinski sud u Splitu; galiot1305@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4835-0555>.

** Vanesa Brzić Bahun, dipl. iur., sutkinja, Općinski građanski sud u Zagrebu; vanesa.brizic@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0519-1232>.

♦ Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci licenciran je u skladu s Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International licencom (CC BY-NC-ND 4.0).

1 Prema čl. 2. st. 1. Zakona o medijima, Narodne novine, br. 59/04., 84/11., 81/13., 114/22. (u daljnjem tekstu: ZM) mediji su: novine i drugi tisak, radijski i televizijski programi, programi

časť i ugled građana, osobito pripadnika ranjivijih skupina (čl. 16. st. 1. ZM-a), jer ta prava posjeduju jednak ustavnopravni dignitet² kao i *libertas expressionis*.³ Sloboda izražavanja nije samodostatna ni apsolutna,⁴ nego je inherentno ograničena pravima drugih – ona nikada ne funkcionira kao privilegij bez odgovornosti,⁵ niti može djelovati kao blanketna legitimacija za povredu osobnih prava.⁶

Unatoč tim normativnim postavkama, empirijska realnost pokazuje da se medijskim objavama i dalje učestalo povređuju zaštićene sfere osobnosti.⁷ U takvim slučajevima oštećeniku mora biti osigurano učinkovito pravno sredstvo koje omogućuje neposrednu, brzu i sadržajno adekvatnu reparaciju nastale povrede.⁸

-
- novinskih agencija, elektroničke publikacije, teletekst i ostali oblici dnevnog ili periodičnog objavljivanja urednički oblikovanih programskih sadržaja prijenosom zapisa, glasa, zvuka ili slike.
- 2 Ta su prava zaštićena čl. 35. Ustava Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90., 135/97., 08/98., 113/00., 124/00., 124/00., 28/01., 41/01., 55/01., 76/10., 85/10., 05/14. (u daljnjem tekstu: Ustav RH), čl. 7. ZM-a te čl. 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine – Međunarodni ugovori, br. 18/97., 6/99., 8/99., 14/02., 1/06. (u daljnjem tekstu: Konvencija). Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP) upozorava da je pravo na časť i ugled zaštićeno u okviru prava na poštovanje privatnog života. Primjerice u sudskim odlukama: ESLJP, Von Hannover protiv Njemačke (br. 2), br. zahtjeva 40660/08 i 60641/08, presuda od 7. veljače 2012., para. 104-107; ESLJP, Axel Springer AG protiv Njemačke, br. zahtjeva 39954/08, presuda od 7. veljače 2012., para. 85; ESLJP, Petrie protiv Italije, br. zahtjeva 25322/12, presuda od 18. svibnja 2017.; ESLJP, Sanchez Cardenas protiv Norveške, br. zahtjeva 12148/03, presuda od 4. listopada 2007. i dr. U čl. 35. Ustava RH određeno je da se svakom čovjeku i građaninu jamči štovanje i pravna zaštita njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti, dok je čl. 7. st. 1. ZM-a određeno da svaka osoba ima pravo na zaštitu privatnosti, dostojanstva, ugleda i časti.
 - 3 Čl. 10. Konvencije štiti pravo na slobodu izražavanja koje obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja te širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. ESLJP je u nizu odluka ukazao da sloboda izražavanja predstavlja jedno od temeljnih načela demokratskog društva i jedan od osnovnih uvjeta za njegov napredak. To je pravo zaštićeno i čl. 38. Ustava RH.
 - 4 Pravo na slobodu izražavanja nije apsolutno pravo jer obuhvaća dužnosti i odgovornosti, pa može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom. Te dužnosti i odgovornosti odnose se i na slučajeve napada na ugled određene osobe i kršenje prava drugih, čak i kada je riječ o pitanjima od ozbiljnog javnog interesa. ESLJP, Mesić protiv Hrvatske (br. 2), br. zahtjeva 45066/17, presuda od 30. svibnja 2023.
 - 5 To izričito proizlazi iz čl. 3. st. 3. ZM-a, ali i iz čl. 10. st. 2. Konvencije, takav je stav izrazio i Ustavni sud Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Ustavni sud RH) u odluci broj U-III-4057/2013. od 17. rujna 2014. te Vrhovni sud Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud RH) u odluci Rev-1553/2009 od 24. studenoga 2009.
 - 6 Tako i u: Emmanuel Derieux, *Le droit des medias* (Paris: Dalloz, 2019.), 127.
 - 7 Više o pravima osobnosti v. u: Nikola Gavella, *Osobna prava* (Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2000.).
 - 8 Kada se u sudskom postupku odlučuje o sukobu prava na časť i ugled (privatnost) i prava na slobodu izražavanja, zadatak je sudova postići pravičnu ravnotežu tih prava. ESLJP je u predmetu Axel Springer AG protiv Njemačke naveo sljedeće okolnosti prema kojima ocjenjuje je li u konkretnom slučaju postignuta pravična ravnoteža između sukobljenih prava: doprinos raspravi u javnom interesu, u kojoj je mjeri osoba poznata javnosti i kakav je sadržaj danih izjava, prethodno ponašanje osobe na koju se izjava odnosi, metode prikupljanja informacija i

Pravo na ispravak i pravo na naknadu štete stoga predstavljaju ključne instrumente zaštite ljudskog dostojanstva u javnoj komunikaciji te istodobno čine temeljni korektivni mehanizam medijskog diskursa. Time se potvrđuje teza da se autentična sloboda izražavanja može ostvarivati jedino u okviru u kojem postoji obzir prema granicama prava drugih.

Normativna logika instituta ispravka počiva na načelu da se povreda treba otkloniti *in situ*, u istom komunikacijskom prostoru u kojem je i nastala. Ispravak je zamišljen kao primarni i funkcionalno najbrži instrument reparacije, budući da intervenira izravno u sferu javnog informiranja i omogućuje korekciju pogrešne ili nepotpune informacije bez odgađanja i bez potrebe za dugotrajnim parničnim procesima. Time zakonodavac afirmira model koji favorizira ekonomičnost, efikasnost i neposrednost zaštite.

Ipak, štetne posljedice medijskih objava nerijetko imaju i imovinsku i neimovinsku dimenziju. Stoga se u sustavu pravne odgovornosti isprepliću opća pravila Zakona o obveznim odnosima⁹ i posebna pravila ZM-a.¹⁰ Potonji, kao *lex specialis*, derogira opći režim odgovornosti i uvodi specifične kriterije imputacije štete nastale medijskom objavom.¹¹ Time se otvara dvostruki normativni kanal zaštite: jedan utemeljen na općoj deliktnoj odgovornosti, a drugi na posebnim medijskopравnim pravilima koja uvode određena ograničenja, odnosno procesne uvjete za ostvarivanje naknade.

U tom kontekstu osobito dolaze do izražaja dvije posebne odredbe ZM-a: ona koja propisuje rokove za podnošenje tužbe i ona koja pravo na tužbu uvjetuje prethodnim zahtjevom za objavu ispravka ili isprike.¹² Te odredbe, iako formalno pripadaju području procesnog prava, u praksi snažno interveniraju u materijalnopравni položaj oštećenika te otvaraju pitanje legitimnosti takvog ograničenja pristupa sudskoj zaštiti.

Stoga je cilj ovog rada ispitati usklađenost tih postupovnih ograničenja s ustavnim i konvencijskim standardima, osobito s pravom na pristup sudu i načelom proporcionalnosti. Analizirat će se ustavnopravni i konvencijski kriteriji, sudska praksa domaćih sudova i ESLJP-a, kao i pitanje treba li osobu koja je pretrpjela povredu osobnosti opteretiti dodatnim formalnim zahtjevima čije ispunjenje nije jasno normativno uređeno. Time se otvara ključno istraživačko pitanje: zahtijeva li

njihova provjerljivost, sadržaj, oblik i posljedice objavljene informacije, ozbiljnost dosuđene sankcije te obeshrabrujući učinak (tzv. engl. *chilling effect*).

9 Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 155/23. (u daljnjem tekstu: ZOO).

10 ZOO i ZM nisu usklađeni ni u osnovnim pojmovima, iako je od stupanja na snagu ZOO-a, kojim potpuno izmijenjen pojam štete, proteklo 20 godina. Ipak, u teoriji i u sudskoj praksi se ustalilo shvaćanje da se u primjeni ZM-a nakon 1. siječnja 2006. godine valja novčanu naknadu dosuđivati primjenom kriterija iz ZOO-a. Tako i u: Ivica Crnić, *Odštetno pravo* (Zagreb: Zgombić i partneri, 2008.), 379 i Aldo Radolović, „Odnos prava osobnosti i medijskog prava“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 28, br. 1 (2007): 43.

11 Tako i u: Vladimir Vodinelić, *Pravo masmedija* (Beograd: Fakultet za poslovno pravo u Beogradu, 2003.), 108.

12 Čl. 23. i čl. 22. st. 2. ZM-a.

postojeće normativno rješenje samo suptilniju i konvencijski usklađenu interpretaciju ili je nužna intervencija zakonodavca kako bi se otklonila dugogodišnja praksa neujednačene primjene i pravne nesigurnosti.

2. ISPRAVAK INFORMACIJE

Svrha ispravka jest brzo reagiranje radi ispravljanja netočnih ili nepotpunih informacija (čl. 40. ZM-a), pri čemu se tim institutom ujedno pruža zaštita povrijeđenim pravima osobe.¹³ Istodobno institut ispravka ima procesnu funkciju jer prethodi ostvarivanju prava na tužbu za naknadu štete.

Zajamčeno ustavno pravo na ispravak¹⁴ javne vijesti¹⁵ razrađeno je u ZM-u,¹⁶

- 13 Vladimira Hebrang, „Ostvarivanje prava na ispravak medijske objave“, *Medianali* 4, br. 8 (2010): 53.
- 14 Odredbom čl. 38. st. 4. Ustava RH zajamčeno je pravo na ispravak svakomu komu je javnom vijeću povrijeđeno Ustavom i zakonom utvrđeno pravo.
- 15 Pojam vijesti u odredbi čl. 38. st. 4. Ustava RH prema svojem značenju i sadržaju odgovara pojmu informacije iz ZM-a. Tako u: Vicko Prančić, „Pravo na ispravak objavljene informacije i pravo na odgovor na objavljenu informaciju prema Zakonu o medijima“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 58, br. 5 (2008): 1235.
- 16 Odredbe o objavljivanju ispravka i odgovora sadržane su u glavi VI. ZM-a (čl. 40.-55.). Pravo na objavu ispravka (pod nazivom odgovor, protuizjava i sl.) reguliraju i medijski zakoni drugih europskih zemalja, pa tako i austrijski Zakon o medijima (*Mediengesetz* od 12. lipnja 1981., Savezni službeni list 314/81., zadnje izmjene objavljene u Saveznom službenom listu I br. 125/22.), brojni njemački pokrajinski zakoni o tisku (npr. Zakon o tisku savezne države Brandenburg od 13. svibnja 1993. – *Pressegesetz des Landes Brandenburg*, GVBI 1/93, br. 10, 162; Berlinski zakon o tisku od 15. lipnja 1965. – *Berliner Pressegesetz*, GVBI od 15. lipnja 1965., 744; Zakon o državnom tisku Baden-Württemberga od 14. siječnja 1964. – *Pressegesetz des Baden-Worttemberg*, GBI, 129 i dr.). I francuski Zakon o slobodi tiska od 29. lipnja 1881. (*Loi sur la liberte de la presse*, Légifrance, pristup 25. listopada 2025., <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGITEXT000006070722/2020-10-14/>), koji prvenstveno propisuje kaznenu odgovornost za povrede počinjene putem tiska sadrži odredbe o objavljivanju odgovora pod prijetnjom izricanja novčane kazne. Također, talijanski Zakon o medijima prema navodima Zeno-Zencovicha jasno i nedvosmisleno propisuje obvezu objavljivanja ispravka i taksativno navodi na kojem mjestu, kada i koliko prostora ima za njega, vidi u: Vincenzo Zeno-Zencovich, *Alcune ragioni per sopprimere la liberta di stampa* (Roma: Gius. Laterza & Figli Spa, 1995.), 67. Među zemljama s područja bivše SFRJ odredbe o pravu na ispravak sadrži *Zakon o medijih Republike Slovenije* od 11. svibnja 2001. (Uradni list Republike Slovenije, br. 35/01., 60/06., 47/12., 22/16., 39/16., 45/19., 82/21.), *Zakon o javnom informisanju i medijima Republike Srbije* iz 2023. (Službeni glasnik Republike Srbije, br. 92/23., 51/25.). U Federaciji Bosne i Hercegovine županije su nadležne za uređenje područja medijskog djelovanja, gdje se navode kao primjer tri županije – Županija Posavska, Hercegbosanska i Zapadnohercegovačka županija – koje su krajem devedesetih godina prošlog stoljeća donijele zakone o javnom informiranju (vidi detaljnije u: Ilija Musa, *Medijsko pravo, sloboda izražavanja u Bosni i Hercegovini i Republici Hrvatskoj* (Mostar: Školska naklada, 2017.), 107). Pregledom navedenih zakona – Zakona o javnom priopćavanju Županije Posavske od 28. svibnja 1998., Zakona o javnom priopćavanju Hercegbosanske županije od 10. svibnja 1999., Narodne novine, br. 5/99. i Zakona o javnom priopćavanju Županije Zapadnohercegovačke iz 1998., Narodne novine, br. 7/98. – utvrđeno je kako sadrže odredbe o pravu na ispravak koje uglavnom odgovaraju odredbama Zakona o javnom priopćavanju, Narodne novine, br. 83/96., 105/97., 143/98.,

koji uređuje i pretpostavke za ostvarivanje prava na ispravak objavljene informacije kojom su povrijeđena prava ili interesi određene osobe.¹⁷ Predmet ispravka mogu biti samo činjenične tvrdnje (odnosno tvrdnje o činjenicama),¹⁸ pa se institut ispravka primjenjuje isključivo na činjenice koje su objektivno provjerljive. Vrijednosni sudovi ne mogu biti ni istiniti ni neistiniti, zbog čega ne mogu biti predmet ispravka,¹⁹ dok u takvim slučajevima povrijeđena osoba može od nakladnika zahtijevati objavu isprike.²⁰

U postupcima za naknadu štete prouzročene informacijom objavljenom u mediju ispravak ima dvostruku narav – zaštitnu i procesnozaštitnu.²¹ Osim što je riječ o načinu na koji se, u pravilu, naknađuje neimovinska šteta, ujedno predstavlja i procesnu pretpostavku za podnošenje tužbe za naknadu štete jer je pravo na tu tužbu uvjetovano prethodnim zahtjevom nakladniku za objavljivanje ispravka, odnosno isprike kada ispravak nije moguć.²²

Dakle, zakonodavac je pošao od načela da se neimovinska šteta prvenstveno

-
- 20/00., 96/01., 69/03. (u daljnjem tekstu: ZJP), koji je tada bio na snazi u Republici Hrvatskoj.
- 17 Zahtjev za objavu ispravka prema odredbi čl. 40. st. 3. i čl. 42. st. 1. ZM-a koji se podnosi glavnom uredniku mora biti obrazložen i potpisan od stane podnositelja te sadržavati sve potrebne podatke o podnositelju i njegovoj adresi. U njemu mora biti jasno navedena informacija, odnosno podatak na koju se ispravak odnosi i nadnevak njezine objave.
- 18 ZM je prihvatio germanski sustav ispravka objavljene informacije u kojem se ispravak može odnositi isključivo na činjenice odnosno činjenične tvrdnje. U romanskom je sustavu dopušten ispravak objavljene informacije neovisno o sadržaju informacije koja se ispravlja, pa je tako ispravak dopušten i protiv vrijednosnog suda. Vidi u: Prančić, „Pravo na ispravak“, 1238.
- 19 Vesna Alaburić i Emil Havkić, *Zakon o javnom priopćavanju* (Zagreb: VIV inženjering, 2000.), 118.
- 20 ZM posebno ne regulira objavljivanje isprike, već osim ispravka regulira pravo na odgovor na objavljenu informaciju (čl. 56.-58. ZM-a). Iako se po ranije važećem ZJP-u pravo na odgovor predviđao izrijekom za uvredljive informacije (čl. 41. ZJP-a), danas se može zatražiti objava odgovora na svaku informaciju u kojoj je spomenuto ime, odnosno naziv osobe koja traži tu objavu ili je na neki drugi način s njom u izravnoj vezi. Prančić smatra kako se objava odgovora ne može zahtijevati i protiv vrijednosnih sudova ili mišljenja, nego također isključivo protiv tvrdnji o činjenicama. Prančić, „Pravo na ispravak“, 1273. Prema Vodiniću, „odgovor je izraz ideje: neka se čuje i druga strana, a ideja ispravka je: neka se čuje istina“, vidi u: Vodinić, *Pravo masmedija*, 100. Isprika nakladnika je također propisana kao jedan od načina naknade neimovinske štete te kao procesna pretpostavka tužbe za naknadu štete i to u slučajevima u kojima ispravak nije moguć. Dakle, ispriku objavljuje nakladnik dok ispravak i odgovor objavljuje glavni urednik.
- 21 Vodinić navodi kako pravo na ispravak predstavlja zaštitni reaktivni zahtjev, nastao povredom prava te predstavlja vrstu tužbe za uklanjanje. Povreda prava ili pravno zaštićenog interesa sastoji se u tome što objavljivanje informacije stvara stanje suprotno subjektivnom pravu; objavljivanjem neistinite, nepotpune ili netočno prenijete informacije stvorena je u javnosti netočna slika o subjektu informacije koja narušava njegovu čast, ugled, identitet ili imovinski interes. Mehanizam zaštite je mehanizam uklanjanja stanja povrede i sastoji se u tome da putem objavljivanja ispravka mjesto neistine zauzme istina, mjesto nepotpune informacije – potpuna informacija, mjesto one koja je netočno prenijeta – autentična informacija, vidi u: Vodinić, *Pravo masmedija*, 102.
- 22 Čl. 22. st. 1. i 2. ZM-a.

popravlja objavom ispravka,²³ a tek ako to nije moguće, naknadom u novcu.²⁴ Kako bi ispravak mogao s uspjehom ostvariti svoju svrhu, mora biti objavljen u prvom, a ako zahtjev stigne prekasno, u drugom izdanju medija nakon primitka ispravka, i to bez izmjena i dopuna, na istom ili istovrijednom mjestu programskog prostora te na isti ili istovrijedan način na koji je bila objavljena informacija na koju se ispravak odnosi (čl. 41. st. 1. i čl. 42. st. 2. ZM-a).²⁵

Zahtjev za objavu ispravka podnosi se glavnom uredniku medija, a ne nakladniku, u roku od 30 dana od objave informacije.²⁶ Ako glavni urednik odbije objaviti ispravak ili ga ne objavi na način i u rokovima propisanim zakonom, može se podnijeti tužba radi objave ispravka. Glavni je urednik ovlašten, među ostalim, odbiti objavu ispravka ako je zahtjev za ispravak informacije podnesen nakon proteka propisanog roka za njegovo podnošenje ili ga nije potpisao podnositelj zahtjeva.²⁷ Stoga uz tužbu mora biti dostavljen i zahtjev za ispravak kako bi se mogla provjeriti njegova urednost i pravovremenost, ali i zato što se tužbom može zahtijevati objava isključivo onog teksta ispravka koji je prethodno dostavljen glavnom uredniku.

Institut ispravka u sustavu medijskog prava Republike Hrvatske ima dvostruku pravnu funkciju: materijalnu, jer omogućuje brzo i nenovčano otklanjanje štetnih posljedica neistinite informacije te procesnu, jer predstavlja pretpostavku legitimnog pristupa sudu u postupku naknade štete. Time ispravak nadilazi puku korekciju objavljenih informacija i prelazi u mehanizam uravnoteženja slobode izražavanja i

23 Alaburić i Havkić ističu kako se takvim uređenjem instituta ispravka informacije postižu višestruki ciljevi. Smatraju kako je za svako javno glasilo najvažnije povjerenje javnosti u točnost i potpunost informacija. Ispravkom se istovremeno osigurava dvosmjernost javnoga priopćavanja, mnogostrukost informacija, te točnije i potpunije informiranje javnosti, vidi u: Alaburić i Havkić, *Zakon o javnom priopćavanju*, 118. Ipak, Vilović smatra kako većina hrvatskih dnevnih novina nema pozitivan stav prema objavi ispravka, vidi u: Gordana Vilović, *Etički prijepori u Globusu i Nacionalu 1999.–2000.* (Zagreb: Fakultet političkih znanosti, 2004.).

24 Radolović navodi kako institut odgovora (ali i ispravka) ne daje željene rezultate. Ukazuje na to kako je Zeno Zencovich dosta ironično primijetio da odgovor na informaciju znači samo to da se tri puta sluša ružna vijest: prvi put – kada je daje medij, drugi put – kada (na sličan način) odgovara građanin i treći put – kada redakcija na odgovor daje svoj komentar. Neefikasnost instituta odgovora (i ispravka) evidentna je. Ona ipak nije nužna posljedica samog instituta, nego primarno posljedica njegove loše provedbe, vidi u: Radolović, „Odnos prava osobnosti i medijskog prava“, 36.

25 Hebrang ukazuje na odluku njemačkog Ustavnog suda koji je objasnio razloge objave ispravka na ovaj način navodeći načelo jednakosti oružja (sredstava). Jednakost oružja zajamčena je kada se osigura da će ispravak imati jednaku mogućnost doprijeti do kruga čitatelja približno kao i prva obavijest koja se ispravlja. Obveza medija za objavom ispravka u sljedećem izdanju na istome mjestu u interesu je podnositelja jer mu se tako omogućuje izraziti svoj stav u odnosu na prvu objavu pred istom publikom, po mogućnosti, s jednako jakim značenjem publiciranja, vidi u: Hebrang, „Ostvarenje prava na ispravak medijske objave“, 51.

26 Rok od 30 dana za podnošenje zahtjeva za objavu ispravka je prekluzivni rok, pa tužbu radi objave ispravka koja je podnesena bez prethodnog podnošenja zahtjeva za objavu ispravka i to u propisanom roku treba odbaciti.

27 Čl. 42. st. 4. ZM-a.

prava na zaštitu osobnosti.²⁸ U tom smislu ZM afirmira ideju reparativne pravde u javnom prostoru, zamjenjujući novčanu satisfakciju institucionaliziranim oblikom moralne obnove povjerenja u informaciju.

3. OPĆENITO O ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU PREMA ZAKONU O MEDIJIMA

Odgovornost za štetu obveznopravni je odnos u kojem je jedna strana obvezna popraviti prouzročenu štetu drugoj strani, dok je druga strana ovlaštena zahtijevati takav popravak,²⁹ što u medijskom pravu poprima specifičan oblik zbog javne funkcije medija i njihove društvene uloge.³⁰ Kada je šteta prouzročena informacijama objavljenim u mediju, primjenjuju se odredbe ZM-a kojima se uređuje odgovornost nakladnika (a iznimno i glavnog urednika³¹) za štetu, ali uz primjenu općih načela obveznog prava u dijelu koji ZM ne uređuje (čl. 21. st. 3. ZM-a).³²

Odgovornost nakladnika ima hibridni karakter – objektivni u pogledu štetne posljedice i subjektivni u pogledu postupanja jer zakon pretpostavlja njegovu krivnju, osim ako nakladnik dokaže suprotno.³³ Time se potvrđuje da je ZM *lex specialis* u odnosu na ZOO u dijelu koji se odnosi na odgovornost za štetu prouzročenu objavljenom informacijom.

28 „Ispravak je loša vijest objavljena dva puta“ riječi su poznatog novinara, a prema Zeno-Zencovichu time je želio reći da onaj tko traži ispravak zapravo još više promovira neistinu koju osporava, vidi u: Zeno-Zencovich, *Alcune ragioni*, 66.

29 Mladen Vedriš i Petar Klarić, *Građansko pravo. Opći dio, stvarno pravo, obvezno i nasljedno pravo* (Zagreb: Narodne novine, 2003.), 547.

30 Odgovornost za štetu uzrokovanu objavljenom informacijom prvi je put u hrvatskome zakonodavstvu uređena posebnim propisom, točnije Zakonom o javnom informiranju iz 1992., Narodne novine, br. 22/92. (u daljnjem tekstu: ZJI). Zakonodavac je smatrao da, u okvirima općih propisa obveznog prava, treba posebno regulirati slučajeve kada štetnik ne odgovara za štetu, odnosno da ne treba isključivo sudovima prepustiti da – u skladu s tada važećem čl. 170. st. 1. ZOO-a – odlučuju o tome kako novinar u određenim okolnostima treba postupati da nakladnik ne bi bio odgovoran za štetu. Dražen Jakovina, „Odgovornost nakladnika za štetu“, u: *Odgovornost za štetu*, ur. Marica Kuzmić (Zagreb: Inženjerski biro, 2004.), 166.

31 Više o problematici odgovornosti glavnog urednika vidi u: Mijo Galiot i Vanesa Brizić Bahun, „Odgovornost medija za autorizirane informacije: granice i izazovi“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 46, br. 1 (2025): 227-229.

32 ZM u svojim odredbama ne spominje odgovornost novinara, izvora informacije i sl. Više o problematici neposredne odgovornosti novinara vidi u: Mijo Galiot i Vanesa Brizić Bahun, „Novinari kao odgovorne osobe kod povrede časti i ugleda“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 45, br. 1 (2024): 179-206.

33 U teoriji je bilo mišljenja i da je odgovornost nakladnika objektivna, ali je ipak prevladao stajalište da se radi o subjektivnoj odgovornosti. Također, većina autora smatra kako se radi o odgovornosti za drugaoga jer se radi o odgovornosti nakladnika za osobe koje sudjeluju u procesu objavljivanja informacija u mediju. Naravno, postoje i razmišljanja da je riječ o vlastitoj odgovornosti, jer isključivo nakladnik informaciju može objaviti, ali su takva razmišljanja ostala u manjini. Detaljnije vidi u: Galiot i Brizić Bahun, „Novinari kao odgovorne osobe“, 196.

Kao što je već prethodno navedeno, u pravilu se neimovinska šteta³⁴ naknađuje objavom ispravka informacije i isprikom nakladnika, te isplatom novčane naknade u skladu s općim propisima obveznog prava.³⁵ Tako takvo uređenje ukazuje na namjeru zakonodavca da se sporovi primarno rješavaju izvansudskim putem, u praksi do toga uglavnom ne dolazi. Naime, i nadalje se, uz podnošenje zahtjeva za ispravak, pa čak i tužbe radi objave ispravka, a nerijetko i nakon njegova objavljivanja, u većini slučajeva podnose i tužbe za naknadu štete.-

Međutim, institut ispravka i institut naknade štete nisu u međusobnoj suprotnosti, nego se nalaze u funkcionalnoj vezi. Naknada štete isplatom u novcu, u skladu s općim propisima obveznog prava, dolazi u obzir u slučajevima ako objava ispravka ili isprike ne bi predstavljala dovoljnu naknadu, odnosno ne bi bila odgovarajuća pretrpljenoj šteti nastaloj objavom informacije.³⁶ Stoga, unatoč objavi ispravka informacije, ne postoji zakonska zapreka za podnošenje tužbe za naknadu neimovinske štete, ukoliko su ispunjene zakonske pretpostavke za naknadu te štete,³⁷ a uz zahtjev za naknadu štete moguće je i dopušteno zatražiti uklanjanje radnje ili izvora kojima se povređuje pravo osobnosti.³⁸

34 Povreda nečije časti ili ugleda jest povreda prava osobnosti, a posljedica povrede nekog ili nekih prava osobnosti iz čl. 19. ZOO-a neimovinska je šteta koja objektivno uvijek nastaje kada dođe do povrede prava osobnosti. No da bi oštećenik imao pravo na popravljivanje neimovinske štete moraju se ispuniti pretpostavke iz čl. 1099.-1102. ZOO-a. Dakle, u građanskom je postupku objekt zaštite pravo osobnosti za koje Fechner navodi da je jedino pravo u rukama protiv medijskih prava, vidi u: Frank Fechner, *Medienrecht* (Tubingen: UTB, 2021.), 65.

35 Činjenica da ZM-om nisu propisani i neki drugi oblici naknade pretrpljene štete, kao što je npr. objava presude kojom je dosuđena naknada štete (čl. 1099. ZOO-a), dovela je do toga da je u praksi bio onemogućen taj oblik zaštite povrijeđenih prava. U odnosu na problematiku dvojne primjene ZOO-a i ZM-a, sudska je praksa odredbu čl. 22. st. 1. ZM-a tumačila na način da se neimovinska šteta na temelju objavljene informacije u medijima može naknađivati samo objavljivanjem ispravka informacije, isprikom nakladnika, odnosno isplatom naknade štete, a ne i objavom presude u istom mediju u kojem je obavljena sporna informacija (prema tome stajalištu izraženom u odlukama Vrhovnog suda RH, Rev-1661/10 od 3. studenoga 2010. i Rev-1933/14 od 23. prosinca 2014. odredba čl. 22. ZM-a nije uključivala popravljivanje, odnosno reparaciju nematerijalne štete i u obliku objavljivanja presude kojom je dosuđena pravična novčana naknada oštećeniku za nematerijalnu štetu koja mu je prouzročena objavom informacije u mediju). Međutim, na sjednici Građanskog odjela Vrhovnog suda RH održanoj 18. prosinca 2017. godine zauzeto je pravno shvaćanje da je objava pravomoćne presude u tiskovini dopušten oblik popravljivanja neimovinske štete oštećeniku u postupku na koje se primjenjuju odredbe ZM-a. S obzirom na navedeno, nema zapreke da se kod zahtjeva za popravljivanje štete zbog povrede prava osobnosti objavom informacije u medijima kao jedan od načina popravljivanja te štete traži i objava presude u istom mediju u kojem je sporna informacija i objavljena, a to sve na temelju odredbe čl. 22. st. 1. ZM-a u vezi s čl. 1099. i čl. 1100. ZOO-a. Tako i Vrhovni sud RH Rev-1331/16 od 23. siječnja 2018.

36 Vrhovni sud RH, Rev-563/18 od 4. travnja 2018.

37 Županijski sud u Zagrebu, Gž-2607/2019 od 25. kolovoza 2020.

38 Nema nikakvih zapreka da se kod zahtjeva za popravljivanje nematerijalne štete ili naknadu štete u skladu s čl. 21. i 22. ZM-a traži i uklanjanje radnje ili izvora kojima se povređuje pravo osobnosti, a to je u svakom slučaju i traženje uklanjanja spornog teksta s internetskog portala koji je bio osnova za naknadu nematerijalne štete. Stoga se uz zahtjev za naknadu štete na temelju ZM-a može zatražiti i uklanjanje informacije koja je izvor povrede prava osobnosti, a

Koncept odgovornosti za štetu, prema ZM-u, pokazuje transformaciju klasične građanskopravne paradigme u smjeru posebnog, normativno autonomnog režima medijske odgovornosti, u kojem se reparacija ne ostvaruje isključivo naknadom štete nego i obnovom komunikacijske ravnoteže putem ispravka i isprike. Time ZM uspostavlja funkcionalnu povezanost između istine, prava osobnosti i javnog interesa, pri čemu odgovornost nakladnika poprima preventivno-etičku dimenziju, a ne isključivo restitutivnu. Takvo tumačenje stvara teorijski okvir za razumijevanje procesnih pretpostavki koje se razmatraju u nastavku rada.

4. ROK ZA TUŽBU ZA NAKNADU ŠTETE

Prema odredbi čl. 23. ZM-a, tužba za naknadu štete može se podnijeti najkasnije u roku od tri mjeseca od dana saznanja za objavu informacije kojom je šteta prouzročena. Stoga trenutak saznanja za objavu spornog sadržaja predstavlja odlučnu činjenicu o kojoj ovisi pravovremenost tužbe za naknadu štete.³⁹ Radi se o prekluzivnom roku,⁴⁰ koji je propisan posebnim propisom, zbog čega se nepravovremena tužba treba odbaciti.⁴¹ Takav prekluzivni rok ima dvostruku narav: s jedne strane osigurava pravnu sigurnost i stabilnost medijskog prostora, dok s druge

sve pozivom na čl. 1048. ZOO-a. Pritom sud ističe da su „danas novi mediji dostupni globalno i obuhvaćaju cijeli svijet pa je tako putem interneta moguće u svakom trenutku doći do ogromnog broja informacija koje su pohranjene i objavljene godinama ranije što sve nije bio slučaj kada su prevladavale tiskovine i gdje je dostupnost informacija bila u pravilu nekoliko dana nakon objave u tiskanom mediju. Stoga nema učinkovite pravne zaštite bez mogućnosti uklanjanja spornih sadržaja s Interneta, jer se u protivnom nastavlja s postupcima povrede prava osobnosti i čak povećava šteta.“ Tako i Vrhovni sud RH, Rev-1331/16 od 23. siječnja 2018.

- 39 ZJI nije propisivao rok za podnošenje tužbe za naknadu štete protiv nakladnika (propisan je bio samo rok od 6 mjeseci za tužbu protiv autora, urednika ili izvora informacije), ali je ZJP u odredbi čl. 26. propisivao za tužbu rok od 6 mjeseci od dana objave informacije kojom je šteta prouzročena. Dakle, radilo se o objektivnom roku dok je prema danas važećem ZM-u riječ o subjektivnom roku jer njegov početak ovisi od saznanja ovlaštene osobe za objavljenu informaciju.
- 40 U teoriji građanskog procesnog prava prekluzivni (peremptorni) rokovi su oni kada propuštanje radnje vezane za rok dovodi do gubitka prava na naknadno poduzimanje te procesne radnje. Različite su procesne posljedice propuštanja rokova. Najznačajnija je prekluzija, gubitak prava na poduzimanje procesne radnje. S druge strane, propuštanje građanskopravnih rokova dovodi do konzekvencija koje stvaraju pretpostavke za meritorno odbijanje zahtjeva ili prigovora. Siniša Triva i Mihajlo Dika, *Građansko parnično procesno pravo* (Zagreb: Narodne novine, 2004.), 380 i 386.
- 41 Kada propuštanje rokova dovodi do gubitka procesnopravnog ovlaštenja, radnju koja je podnesena po proteku roka treba odbaciti (iz čega bi trebalo zaključiti da zakon tretira rokove za podnošenje tužbe kao procesnopravne rokove što proizlazi iz odredbe čl. 282 st. 1. Zakona o parničnom postupku, Narodne novine, br. 53/91., 91/92., 58/93., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 02/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 89/14., 70/19., 80/22., 114/22., 155/23., u daljnjem tekstu: ZPP). Opravdanje za važeće zakonsko rješenje moglo bi se eventualno naći i u stavu da istekom roka za podnošenje tužbe prestaje jurisdikcija hrvatskih sudova za odlučivanje u konkretnoj pravnoj stvari. Tako u: Mihajlo Dika, *Građansko parnično pravo, Tužba, VI. knjiga* (Zagreb: Narodne novine, 2009.), 30.

strane postavlja granice ostvarenju prava oštećenika, čime ujedno predstavlja jedno od ključnih ograničenja prava na pristup sudu u medijskim sporovima.

Iako u zakonodavstvu postoji stalna tendencija skraćivanja rokova, osobito u medijskim predmetima radi zaštite aktualnosti informacije, takvo skraćivanje ne bi smjelo prijeći granicu nakon koje više ne bi bilo razumnog jamstva da će oni kojima se mogućnost ostvarivanja prava vremenski ograničava svoja prava moći zaista i ostvariti.⁴² ZM je rok za podnošenje tužbe za naknadu štete skratio sa šest na tri mjeseca, no istovremeno je početak tijeka tog roka vezao uz saznanje oštećenika za objavljenu informaciju kojom je šteta počinjena, što je u konačnici ipak povoljnije rješenje u odnosu na raniji objektivni rok koji se računao od same objave informacije.

Prekluzivni rokovi propisani ZM-om jasno pokazuju kako vremensko ograničenje, iako formalno procesne naravi, može imati materijalni učinak na ostvarivanje prava na sudsku zaštitu. Njihova kratkoća i strogost opravdavaju se načelom pravne sigurnosti, ali istodobno otvaraju pitanje razmjernosti između zahtjeva pravne discipline i prava na pristup sudu, osobito u kontekstu čl. 6. Konvencije.⁴³ Upravo će se kroz sudsku praksu pokazati u kojoj mjeri hrvatski sudovi uspijevaju održati ravnotežu između učinkovitosti postupka i zaštite prava osobnosti.

5. PROCESNA PRETPOSTAVKA TUŽBE ZA NAKNADU ŠTETE

U slučajevima u kojima se dopustivost pružanja pravne zaštite uvjetuje postojanjem određenih okolnosti, bez kojih bi u pravilu bilo ugroženo postizanje zakonitih i pravilnih rezultata pravosudne djelatnosti, takve se okolnosti nazivaju procesnim pretpostavkama.⁴⁴ Iako ZPP ne poznaje sintagmu procesna pretpostavka, u teoriji se one definiraju kao okolnosti o čijem postojanju zavisi dopustivost pokretanja parničnog postupka, raspravljanje u parnici i donošenje meritorne odluke o osnovanosti tužbenog zahtjeva,⁴⁵ a o čijem postojanju sud u pravilu mora voditi računa po službenoj dužnosti.⁴⁶

Procesna pretpostavka za podnošenje tužbe za naknadu štete u ZM-u jest obraćanje nakladniku sa zahtjevom za ispravak, odnosno za ispriku kada ispravak

42 Triva i Dika, *Građansko parnično procesno pravo*, 379.

43 ESLJP, Gregurić protiv Hrvatske, br. zahtjeva 45611/13, presuda od 15. ožujka 2018., para. 33. i 37.

44 To nisu okolnosti od kojih zavisi nastajanje procesnopravnog odnosa nego pravna dopuštenost odnosa koji je već nastao. Triva i Dika, *Građansko parnično procesno pravo*, 28.

45 Da bi sud nakon provedenog postupka mogao donijeti odluku kojom će tužbeni zahtjev prihvatiti, moraju kumulativno postojati tzv. pozitivne procesne pretpostavke, odnosno ne smiju postojati tzv. negativne procesne pretpostavke, kao i pretpostavke (činjenice) o kojima mjerodavna norma materijalnog prava uvjetuje zaključak o osnovanosti toga zahtjeva. Ako sud utvrdi da ne postoje tzv. pozitivne pretpostavke dopustivosti, odnosno da postoje tzv. negativne pretpostavke dopustivosti (podnošenja tužbe), neće smjeti pristupiti tom sudenju, nego će donijeti rješenje kojim će tužbu odbaciti kao nedopuštenu, vidi u: Dika, *Građansko parnično pravo, Tužba*, 10.

46 Pojam tzv. procesnih pretpostavki, pretpostavaka o kojima ovisi (u krajnjoj liniji) dopustivost meritornog odlučivanja, kreacija je doktrine i ima samo donekle uporišta i u zakonodavstvima pojedinih zemalja. Dika, *Građansko parnično pravo, Tužba*, 12.

nije moguć.⁴⁷ Radi se o posebnoj, pozitivnoj, proceduralnoj⁴⁸ pretpostavci za podnošenje tužbe, koja ujedno predstavlja iznimku u odštetnom zakonodavstvu Republike Hrvatske,⁴⁹ a ne poznaju je ni propisi drugih zemalja koje su za potrebe ovog rada analizirane.⁵⁰

Vrhovni sud RH navodi kako je „smisao propisivanja traženja ispravka ili isprike kao procesne pretpostavke za podnošenje tužbe za naknadu štete sukladno općim propisima obveznog prava (isplatom naknade u novcu) taj da se najprije pokuša objavom ispravka ili isprike otkloniti pretrpljena šteta – dakle to predstavlja odgovarajuće popravljane neimovinske štete – u cilju izbjegavanja daljnjeg nepotrebnog angažiranja sudova“.⁵¹

Nedvojbeno je da se tim pravilom ujedno ograničava pravo na podnošenje tužbe za naknadu štete. Međutim, odredba čl. 22. st. 2. ZM-a ne propisuje modalitete podnošenja zahtjeva za ispravak, što znači da ne propisuje postupak, rokove i sadržaj tog ispravka. Takav zahtjev nije normiran ni u jednom dijelu zakona. Također, ZM ne određuje da se na zahtjev upućen nakladniku na odgovarajući način primjenjuju odredbe o zahtjevu za objavu ispravka koji se podnosi glavnom uredniku. Ni zahtjev za objavu isprike nakladnika nije u ZM-u pobliže normiran.⁵²

47 Ranije važeći medijski propisi ZJI i ZJP nisu poznavali procesnu pretpostavku podnošenja tužbe za naknadu štete.

48 Pretpostavke dopustivosti tužbe su pozitivne ako o njihovu postojanju ovisi dopustivost tužbe. One su posebne ako se tiču samo nekih vrsta tužbi i/ili vrste postupaka koji je njima pokrenut. Pretpostavka se naziva proceduralnom kada se tiče drugih postupaka koji su u istoj pravnoj stvari trebali biti prethodno provedeni. Dika, *Građansko parnično pravo, Tužba*, 14 i 18.

49 ZOO ne propisuje obvezu prethodnog obraćanja štetniku kao procesnu pretpostavku tužbe za naknadu štete. Podnošenje tzv. odštetnog zahtjeva propisano je Zakonom o obveznim osiguranjima u prometu (Narodne novine, br. 151/05., 36/09., 75/09., 76/13., 152/14., 155/23.), ali kao mogućnost (čl. 12.), što u pravilu utječe samo na tijek zakonskih zatezних kamata. Iako Zakon o mirnom rješavanju sporova (Narodne novine, br. 67/23.) propisuje dužnost stranaka prije pokretanja parničnog postupka radi naknade štete pokušati spor riješiti mirnim putem (čl. 9.), njihov propust to učiniti ne utječe na dopuštenost tužbe. Jedino je odredbom čl. 186.a st. 1. ZPP-a propisana dužnost osobe koja namjerava podnijeti tužbu protiv Republike Hrvatske (i dužnost Republike Hrvatske prije podnošenja tužbe protiv osobe s prebivalištem ili sjedištem u Republici Hrvatskoj) prije podnošenja tužbe obratiti se sa zahtjevom za mirno rješenje spora nadležnom državnom odvjetništvu uz posljednju odbacivanja tužbe koja bi bila podnesena prije donošenja odluke o tom zahtjevu.

50 Vidi bilješku br. 16.

51 Vrhovni sud RH, Rev-563/18 od 4. travnja 2018.

52 Zahtjev za objavu isprike nakladnika nije normiran ZM-om ni u odredbama koje reguliraju naknadu štete ni kao poseban zahtjev, ali se može zaključiti kako mora biti podnesen u roku propisanom za podnošenje tužbe za naknadu štete i to u svim slučajevima u kojima nije moguće podnošenje zahtjeva za ispravak, ali ne može zamijeniti podnošenje zahtjeva za ispravak ukoliko je bio moguć. Tako je nakon utvrđenja da je tužitelj mogao tražiti ispravak informacije jer je bio moguć, a to nije učinio (već je zatražio ispriku), zaključeno kako nije ispunjena procesna pretpostavka za podnošenje tužbe u smislu pravnog shvaćanja prihvaćenog na sjednici Građanskog odjela Vrhovnog suda RH od 15. listopada 2007. godine te je tužba odbačena. Županijski sud u Varaždinu, Gž-1593/2018 od 18. prosinca 2019. Prema shvaćanju Vrhovnog suda RH izraženom u odluci Rev-1155/06 od 29. kolovoza 2007. upravo za situacije kada ispravak nije moguć propisana je kao procesna pretpostavka traženje isprike. Ukoliko

Procesna pretpostavka iz čl. 22. st. 2. ZM-a pokazuje da formalni preduvjeti postupka mogu prerasti u materijalnu granicu prava na sudsku zaštitu. Time se otvara temeljno pitanje razmjernosti između legitimnog cilja zakonodavca – prevencije zloupotrebe prava i poticanja izvansudskog rješavanja sporova – i ustavnog jamstva prava na pristup sudu. Upravo se u toj napetosti između forme i zaštite očituje specifičnost medijskog prava, u kojem proceduralno ograničenje neposredno određuje opseg zaštite prava osobnosti. Taj će se paradoks u nastavku rada razmotriti kroz praksu najviših sudova, kao ključ za razumijevanje dosega i granica procesnih pretpostavki u sustavu medijskog prava.

6. RAZVOJ SUDSKE PRAKSE

Sudska praksa u primjeni odredbe čl. 22. st. 2. ZM-a bila je (i još uvijek jest) iznimno bogata i raznolika te se tijekom vremena učestalo mijenjala. Stječe se dojam da je u praksi gotovo svaki aspekt zahtjeva koji je propisan navedenom odredbom izazivao poteškoće: od pitanja kome se zahtjev podnosi, preko roka u kojem se mora podnijeti, do njegova obaveznog sadržaja.

6.1. Podnošenje zahtjeva za objavu ispravka glavnom uredniku umjesto nakladniku

Ocjenjujući dopuštenost tužbe protiv nakladnika, sudovi su u početku primjene ZM-a odbacivali tužbu za naknadu štete ako bi se tužitelj sa zahtjevom za objavu ispravka obratio isključivo glavnom uredniku, umjesto nakladniku.⁵³

Iako je takvu praksu početno podržavao i Vrhovni sud RH, s vremenom je došlo do njezine promjene. Isticalo se kako sudovi pojam „nakladnika“ tumače doslovno, strogo i gramatički usko (*stricto sensu*). Prema ocjeni Vrhovnog suda RH, za pravilnu primjenu čl. 22. ZM-a potrebno je sagledati:

- a. sistematiku zakona (nomotehničko uređenje)
- b. odnos nakladnika i glavnog urednika
- c. zakonsku svrhu instituta ispravka u tiskovnom pravu.

Ističe se kako odredbama ZM-a zahtjev upućen nakladniku nije ni na koji način normiran, što bi bilo razumljivo ukoliko se radi o posebnom zahtjevu, različitom od onoga koji se podnosi glavnom uredniku. Iako ZM ne propisuje ni to da se na zahtjev upućen nakladniku shodno primjenjuju odredbe o zahtjevu za objavu ispravka koji se podnosi glavnom uredniku, sud ipak zaključuje da se zahtjev (kao procesna pretpostavka tužbe iz čl. 22. st. 2. ZM-a) ne može promatrati izvan konteksta propisa koji uređuju pravo na objavu ispravka informacije i da se obraćanje nakladniku po tom propisu treba realizirati u skladu s odredbama čl. 40.-45. ZM-a. U tom smislu naglašava se da je upravo glavni urednik, u strukturi medija, odnosno organizacijsko-poslovnoj strukturi nakladnika, onaj segment u čijem je isključivom djelokrugu postupanje po zahtjevu za objavu ispravka u svim slučajevima. Logičkim

isprika nije zatražena, tužbu treba odbaciti.
53 Vidi u: Vrhovni sud RH, Rev-395/2009 od 27. svibnja 2009.

i teleološkim tumačenjem propisa sud zaključuje da se zahtjev upućen glavnom uredniku ne može smatrati propustom oštećenika da se obrati na način propisan čl. 22. st. 2. ZM-a i time ostvari pravo na tužbu. Tako, zahtjev upućen glavnom uredniku logički implicira obraćanje nakladniku, među ostalim i zato što je glavni urednik zaposlenik nakladnika, zadužen i imenovan za uređivanje medija.⁵⁴

Analiza daljnje sudske prakse ukazuje na prihvatanje izloženog stajališta Vrhovnog suda RH o ispunjenju procesnih pretpostavki za podnošenje tužbe za naknadu štete u slučaju podnošenja zahtjeva za ispravak upućen glavnom uredniku ili nakladniku.⁵⁵

6.2. Podnošenje „imperfektnog“ zahtjeva za objavu ispravka

U drugim slučajevima sudska je praksa već na početku zaključila kako zahtjev za objavu ispravka koji je propisan u odredbi čl. 22. st. 2. ZM-a u biti predstavlja zahtjev za objavu ispravka, koji je detaljnije uređen odredbama čl. 40.-45. ZM-a, te u tom smislu mora biti ne samo potpisan nego je tužitelj dužan dokazati i da je uz zahtjev bila priložena punomoć ako je isti podnesen putem odvjetnika, i to neovisno o tome je li ispravak u međuvremenu objavljen.⁵⁶

Stoga je u tom smislu i Vrhovni sud RH u slučajevima podnošenja zahtjeva za ispravak ili ispriku bez priložene punomoći izrazio pravno shvaćanje kako u toj situaciji nakladnik nije u obvezi provjeravati je li ovlaštena osoba izdala punomoć svojem punomoćniku – odvjetniku (čl. 309. i 313. ZOO-a). Naprotiv, u takvom slučaju „dužnost je podnositelja zahtjeva dokaz o tome da je ovlašten u ime neke osobe zatražiti objavu ispravka informacije, pružiti priloženom punomoći uz potpisani tekst ispravka“.⁵⁷

Međutim, i u tom se pitanju sudska praksa mijenjala, a do promjene je najprije došlo u onim slučajevima u kojima je ispravak već bio objavljen u mediju prije podnošenja tužbe za naknadu štete, a zatim i u slučajevima u kojima ispravak uopće nije bio objavljen.

6.2.1. Ako je ispravak objavljen prije podnošenja tužbe za naknadu štete

U okolnostima u kojima je ispravak odnosno isprika objavljena, Vrhovni sud RH zaključuje kako treba smatrati da je procesna pretpostavka za podnošenje tužbe u smislu odredbe čl. 22. st. 2. ZM-a ispunjena, neovisno o tome je li ispravak zatražen

54 Vrhovni sud RH, Rev-549/10 od 4. svibnja 2010., a isto tako i Rev-1553/09 od 24. studenoga 2009., Rev-586/13 od 27. ožujka 2013.

55 Vidi u: Vrhovni sud RH, Rev-1025/2023 od 19. prosinca 2023., Županijski sud u Dubrovniku, Gž-158/2020 od 10. studenoga 2021.

56 Vrhovni sud RH, Rev-743/06 od 7. srpnja 2009. zaključuje kako treba smatrati da se oštećeni obratio nakladniku u smislu odredbe čl. 22. ZM-a i kada mu se obratio putem glavnog urednika.

57 Vrhovni sud RH u odlukama Rev-559/09 od 27. svibnja 2009. i Rev-1173/12 od 3. veljače 2015. zaključuje kako tuženik nije bio dužan dokazivati negativnu činjenicu da uz predmetni zahtjev nije priložena odgovarajuća punomoć, pa je utoliko sud pogrešno primijenio pravila o teretu dokazivanja (čl. 219. st. 1. ZPP-a).

po ovlaštenoj osobi.⁵⁸ Sama činjenica da je netko zatražio ispravak informacije (premda imperfektan i bez punomoći za zastupanje) smatra se dostatnom osnovom za ostvarenje tog prava, jer bi zauzimanje suprotnog stajališta predstavljalo pretjerani formalizam kojim bi se stranci uskratilo pravo na naknadu štete.⁵⁹

U sudskoj se praksi dodatno iznosi kako sud, nakon što je ispravak informacije objavljen, nije ovlašten ispitivati ima li takav zahtjev nedostatke, niti se ti nedostaci mogu nakon objave ispravka isticati u parnici radi naknade štete.⁶⁰

6.2.2. Ako ispravak nije objavljen

Ustavni sud RH u odluci U-III-4057/2013 od 17. rujna 2014. ocijenio je kao pretjerano formalističko stajalište Vrhovnog suda RH i nižestupanijskih sudova prema kojem se, zbog toga što uz podnesak podnesen kao zahtjev za ispravak informacije nije dostavljena punomoć za zastupanje, treba smatrati da zahtjev nije podnesen u smislu čl. 22. st. 2. ZM-a i čl. 40. st. 3. ZM-a.⁶¹

Nakon te odluke i Vrhovni sud RH mijenja svoje dotadašnje stajalište, ocjenjujući ga kao „pretjerano formalističko tumačenje mjerodavnih normi ZM-a koje onemogućava ostvarivanje temeljnog ljudskog prava na čast i ugled“.⁶²

Stoga polazeći od činjenice da zahtjev upućen nakladniku nije ni na koji način normiran (u odnosu na modalitete njegova podnošenja – postupak, rok, sadržajne pretpostavke i sl.), niti je ZM-om propisano da se na zahtjev nakladniku „shodno“ primjenjuju i odredbe o zahtjevu za objavu ispravka koji se podnosi glavnom uredniku, sud zaključuje kako nisu propisani uvjeti kakvoće ispravka poslanog nakladniku. Slijedom toga, zahtjev za ispravak smatra se uredan iako nije sadržavao potpis oštećenika ili je podnesen bez uredne punomoći za zastupanje.⁶³

6.3. Rok za podnošenje zahtjeva za objavu ispravka iz čl. 22. st. 2. ZM-a

Prema odredbi čl. 22. st. 2. ZM-a, ne propisuje se rok za podnošenje zahtjeva za objavu ispravka koji je procesna pretpostavka za podnošenje tužbe za naknadu štete. Pokušaje da se u primjeni te odredbe primjenjuje rok od 30 dana, koji je propisan za podnošenje zahtjeva za objavu ispravka kao procesne pretpostavke za tužbu radi objave ispravka prema odredbi čl. 40. ZM-a, sudska praksa Vrhovnog suda RH vrlo brzo je otklonila.

Zaključeno je kako vremensko ograničenje za oštećenika u pogledu isticanja zahtjeva za ispravak odnosno ispriku u odnosu na nakladnika proizlazi iz činjenice da je pravo na tužbu vezano uz prethodno obraćanje nakladniku, dok se tužba za

58 Vrhovni sud RH, Rev-563/18 od 4. travnja 2018.

59 Vrhovni sud RH, Rev-1553/09 od 24. studenoga 2009., Rev-2615/16 od 16. studenoga 2016. i Rev-254/14 od 18. veljače 2015.

60 Vrhovni sud RH, Rev-958/11 od 18. svibnja 2011.

61 Tom je odlukom ukinuta odluka Vrhovnog suda RH, Rev-253/13 od 12. ožujka 2013. u kojoj je prihvaćena kao pravilna pravna ocjena sudova da je zbog nedostavljanja punomoći ispravak zatražen od neovlaštene osobe.

62 Vrhovni sud RH, Rev-2614/17 od 22. studenoga 2017.

63 Vrhovni sud RH, Rev-1975/2017 od 7. srpnja 2020.

naknadu štete može podnijeti najkasnije u roku od tri mjeseca od dana saznanja za objavu informacije kojom je šteta prouzročena, što znači da se radi o subjektivnom prekluzivnom roku. Rok iz odredbe čl. 40. st. 2. ZM-a ne primjenjuje se na slučajeve odgovornosti nakladnika za štetu u smislu odredaba čl. 21., 22. i 23. ZM-a, budući da se odnosi na poseban institut koji je uređen glavom VI. ZM-a, kojim se oštećeniku predviđa pravo zahtijevati od glavnog urednika objavu ispravka informacije i pretpostavke uz ispunjenje kojih nastaje obveza glavnog urednika. Odredbe o odgovornosti za štetu koje se odnose na nakladnika obuhvaćaju i načine popravljanja štete, utvrđuju pretpostavke o odgovornosti nakladnika, načine popravljanja štete, procesne pretpostavke i rokove podnošenja tužbe. S obzirom na navedeno, kada je zakonodavac propustio na bilo koji način uputiti na međusobnu povezanost odredaba čl. 40. i čl. 22. st. 2. ZM-a (štoviše, čl. 22. st. 2. propisuje subjektivni prekluzivni rok, za razliku od objektivnog prekluzivnog roka prema odredbi čl. 40. ZM-a), Vrhovni sud RH ne nalazi uporište u odredbama ZM-a za primjenu prekluzivnog objektivnog roka od 30 dana iz čl. 40. ZM-a i na slučajeve iz čl. 22. st. 2. ZM-a.⁶⁴

Takvo su stajalište podržali i brojni županijski sudovi, navodeći kako je odredbom čl. 23. ZM-a predviđeno da se tužba za naknadu štete može podnijeti najkasnije u roku od tri mjeseca od dana saznanja za objavu informacije kojom je šteta prouzročena, pa treba zaključiti da se u okviru tog roka oštećenik prethodno mora obratiti nakladniku radi objave ispravka sporne informacije kako bi ostvario svoje pravo na podnošenje tužbe za naknadu nematerijalne štete u zakonom predviđenom roku.⁶⁵

Međutim, pojedini županijski sudovi,⁶⁶ a još češće prvostupanjski sudovi, i nadalje su povezivali odredbu čl. 22. st. 2. ZM-a s odredbom čl. 40. st. 2. ZM-a te zaključivali kako se zahtjev za objavu ispravka, kao procesna pretpostavka tužbe za naknadu štete, treba podnijeti u prekluzivnom roku od 30 dana, koji je propisan odredbom čl. 40. st. 2. ZM-a, jer u protivnom nije ispunjena procesna pretpostavka za podnošenje tužbe u smislu odredbe čl. 22. ZM-a, neovisno o tome što je tužba podnesena unutar roka određenog odredbom čl. 23. ZM-a.⁶⁷

64 Vrhovni sud RH, Rev-743/06 od 7. srpnja 2009. i Rev-1310/08 od 31. ožujka 2010.

65 Primjerice Županijski sud u Varaždinu, Gž-1334/2021 od 21. siječnja 2022.; Županijski sud u Splitu, Gž387/2022 od 24. ožujka 2022.; Županijski sud u Šibeniku, Gž-611/2021 od 11. rujna 2022.; Županijski sud u Slavanskom Brodu, Gž-180/2024 od 8. ožujka 2024.; Županijski sud u Puli – Pola, Gž-549/2017 od 4. listopada 2019. i dr.

66 Tako i Županijski sud u Rijeci, Gž-1975/2019 od 10. svibnja 2022.; Županijski sud u Karlovcu, Gž-780/2019 od 1. prosinca 2020.; Županijski sud u Osijeku, Gž-12/2023 od 11. siječnja 2024.

67 Tako je u odluci Županijskog suda u Rijeci, Gž-1975/2019 od 10. svibnja 2022. navedeno: „Da bi oštećenik koji smatra da mu je informacijom publiciranom u mediju prouzročena neimovinska šteta mogao steći pravo na ustajanje s tužbom radi naknade štete on se prethodno nakladniku mora obratiti sa zahtjevom za objavu ispravka sporne informacije, odnosno isprike u slučajevima kada ispravak nije moguć. Navedeni zahtjev podnosi se glavnom uredniku medija u objektivnom prekluzivnom roku od 30 dana, računajući od dana objave informacije te mora biti obrazložen. Ukoliko oštećenik zahtjev ne podnese ili ga ne podnese u propisanom prekluzivnom roku, a pred sudom ipak inicira parnični postupak radi naknade štete, sud je tužbu dužan odbaciti rješenjem.“ Takav stav proizlazi i iz odluke Županijskog suda u Karlovcu, Gž-780/2019 od 1. prosinca 2020.

Stoga je Vrhovni sud RH u odluci Rev-1025/2023 od 19. prosinca 2023., koja je donesena povodom izjavljene revizije koju je prethodno dopustio zbog pravnog pitanja primjene prekluzivnog roka iz čl. 40. st. 2. ZM-a, naveo kako se u odnosu na zahtjev za ispravak informacije iz čl. 22. st. 2. ZM-a, kao pretpostavku za podnošenje tužbe za naknadu nematerijalne štete, ne mogu primjenjivati odredbe o prekluzivnom roku kao kada se zahtijeva od glavnog urednika ispravak informacije u smislu odredbe čl. 40. ZM-a.

Izloženi razvoj sudske prakse ukazuje kako pravo nije statična norma, već dinamičan sustav tumačenja i prilagodbe stvarnosti. Primjer odredbe čl. 22. st. 2. ZM-a otkriva razliku između zakonske forme i sudske interpretacije, pri čemu sudska praksa postaje prostor u kojem se pravo susreće s konkretnim životnim situacijama i zaštićenim vrijednostima.

7. OCJENA STAVOVA SUDSKE PRAKSE

Iako se iz analiziranih odluka može zaključiti kako je danas prevladavajuće stajalište prema kojem je za ostvarenje procesne pretpostavke za podnošenje tužbe za naknadu štete dovoljno da je oštećenik prethodno zatražio od nakladnika objavljivanje ispravka sporne informacije, odnosno isprike kada ispravak nije moguć, pri čemu takav zahtjev može biti podnesen i glavnom uredniku, a na njega se ne primjenjuje rok iz čl. 40. st. 2. ZM-a, u praksi se i dalje donose suprotne odluke.⁶⁸

Pravna teorija ovim se pitanjem nije posebno bavila, iako je uvođenje procesne pretpostavke tužbe za naknadu štete predstavljalo novinu koja je po prvi put propisana ZM-om, a nije uobičajena ni u europskim (kontinentalnim) zakonodavstvima.⁶⁹

7.1. Radi li se o zahtjevu propisanom odredbom čl. 40. ZM-a?

Obveza oštećenika da prije podnošenja tužbe za naknadu štete zatraži objavu ispravka informacije predstavlja izraz općeg načela odštetnog prava prema kojem oštećenik, u skladu s načelom zabrane zloupotrebe prava, mora poduzeti sa svoje strane sve što je u njegovoj moći kako bi se šteta umanjila, odnosno kako bi se ublažile posljedice štetne radnje.⁷⁰

Iz pojedinih odluka Vrhovnog suda RH, koje su se odnosile na pitanje može li se zahtjev za ispravak prije podnošenja tužbe za naknadu štete uputiti i glavnom uredniku, a ne isključivo nakladniku, moglo bi se zaključiti kako taj sud (barem u tim postupcima) smatra da se radi o istovjetnom zahtjevu kakav se podnosi glavnom

68 Primjerice Županijski sud u Karlovcu u odluci Gž-414/2023 od 1. listopada 2025. smatra kako zahtjev za ispravak iz čl. 22. st. 2. ZM-a mora biti podnesen na način propisan odredbom čl. 40. st. 3. ZM-a.

69 Radolović navodi da se zbog nezadovoljstva učincima za sada ne inzistira na tome da pravo na ispravak, odnosno pravo na objavu odgovora na informaciju budu pretpostavka za podizanje tužbe radi naknade štete. Tužiti može i onaj koji nije tražio ispravak odnosno odgovor, vidi u: Radolović, „Odnos prava osobnosti i medijskog prava“, 37.

70 Vrhovni sud RH, Rev-2614/2017 od 22. studenoga 2017.

uredniku.⁷¹

Međutim, u drugim slučajevima Vrhovni sud RH navodi kako se na zahtjev za ispravak informacije iz čl. 22. st. 2. ZM-a, kao pretpostavku za podnošenje tužbe za naknadu nematerijalne štete, ne mogu primjenjivati odredbe o prekluzivnom roku kada se zahtijeva od glavnog urednika ispravak informacije u smislu odredbe čl. 40. ZM-a.

Polazeći od činjenica da za zahtjev iz čl. 22. st. 2. ZM-a, koji se podnosi nakladniku, za razliku od zahtjeva iz čl. 40. ZM-a upućenog glavnom uredniku, nije propisan rok za njegovo podnošenje niti drugi modaliteti njegova podnošenja – što znači da nije propisan postupak ni sadržaj ispravka – kao ni to da nije određeno da se na zahtjev upućen nakladniku na odgovarajući način primjenjuju odredbe o zahtjevu za objavu ispravka koji se podnosi glavnom uredniku, te imajući u vidu da se tužba za naknadu štete može podnijeti najkasnije u roku od tri mjeseca od dana saznanja za objavu informacije, što ukazuje da je odredba čl. 40. st. 2. ZM-a neprimjenjiva kod podnošenja zahtjeva za ispravak sporne informacije ili ispriku nakladnika kao procesne pretpostavke za naknadu štete. Iz analogne primjene bi proizlazilo da bi prekluzivni rok za zahtjev za ispravak informacije istekao i prije nego što bi eventualno oštećenik saznao za objavu informacije kojom mu je šteta prouzročena,⁷² stoga se treba zaključiti kako se, prema sadašnjem normativnom uređenju, ne može raditi o istom zahtjevu kakav je propisan odredbama čl. 40.-45. ZM-a.⁷³

Ipak, takav zaključak ne treba tumačiti na način da bi podnošenje zahtjeva glavnom uredniku, umjesto nakladniku, značilo neispunjenje procesne pretpostavke iz čl. 22. st. 2. ZM-a. To iz razloga što treba poći od odnosa nakladnika i glavnog urednika, koji je zaposlenik nakladnika, imenovan njegovom autonomnom odlukom i ovlašten za uređivanje medija. Sve navedeno upućuje na zaključak da je glavni urednik sastavni dio ukupne medijske strukture nakladnika, zbog čega se obraćanje glavnom uredniku mora smatrati ispunjenjem procesne pretpostavke za podnošenje tužbe za naknadu štete.⁷⁴

Takvo tumačenje ne dovodi u pitanje svrhu odredbe, odnosno mogućnost da nakladnik objavom ispravka popravi nastalu štetu, jer se glavni urednik treba smatrati osobom koja je ovlaštena u ime nakladnika primiti zahtjev oštećenika, a ujedno je u skladu sa zabranom pretjeranog formalizma.⁷⁵

71 Tako i Vrhovni sud RH u odluci Rev-549/2010 od 4. svibnja 2010. navodi kako „pojam obraćanja nakladniku iz čl. 22. st. 2. ZM-a treba tumačiti u kontekstu čl. 40.-45. ZM-a“.

72 Vrhovni sud RH, Rev-1025/23 od 19. prosinca 2023.

73 Sama činjenica da je navedena zakonska odredba neprecizna ne mora značiti da se na nju moraju primijeniti odredbe koje uređuju zahtjev za ispravak koji je reguliran odredbama čl. 40.-45. ZM-a. Naime, osim objave ispravka koja se može tražiti po ZM-u postoji i odredba čl. 1099. ZOO-a koja također propisuje traženje objave ispravka u slučaju povrede prava osobnosti. Treba ukazati kako ni zahtjev za objavu isprike iz odredbe čl. 22. st. 2. ZM-a nije posebno reguliran u pogledu modaliteta njegova podnošenja iako je predviđen kao procesna pretpostavka tužbe za naknadu štete u svim slučajevima u kojima nije moguć ispravak.

74 Vrhovni sud RH, Rev-586/13 od 27. ožujka 2013.

75 Vrhovni sud RH, Rev-743/06 od 7. srpnja 2009.

7.2. *Zabrana pretjeranog formalizma*

Obveza je nacionalnih sudova prihvatiti, provoditi i djelotvorno štititi dostignute europske pravne standarde koji predstavljaju temelje zajedničke pravne kulture.⁷⁶ Pravo na pravično suđenje zajamčeno je čl. 6. Konvencije,⁷⁷ a štiti ga i čl. 29. Ustava RH. Svrha zaštite koju pruža čl. 6. Konvencije nije u provjeri ispravnosti ishoda postupka – odluke u konkretnom slučaju – već u osiguranju poštenog postupanja. ESLJP navodi da „pretjerani formalizam“ u tumačenju procesnih odredbi i u ocjeni jesu li one u konkretnom slučaju ispunjene može biti u suprotnosti sa zahtjevom osiguranja praktičnog i učinkovitog prava na pristup sudu, te stoga može dovesti do povrede prava pojedinca na učinkovitu zaštitu suda. Pretjerani formalizam obično se događa u slučajevima vrlo strogog tumačenja postupovnog pravila koje sprječava ispitivanje osnovanosti tužbe.⁷⁸

Sudovi su dužni pravne norme tumačiti polazeći od cilja i svrhe koje je zakonodavac želio postići njihovim propisivanjem te ih, imajući u vidu specifične okolnosti konkretnog slučaja, primjenjivati u skladu s tako utvrđenom svrhom.⁷⁹ Pri tome se odredbe ZM-a primjenjuju i tumače u skladu s Konvencijom i odlukama ESLJP-a.

Odlučujući o načinu na koji su hrvatski sudovi primijenili odredbu čl. 22. st. 2. ZM-a u odnosu na pitanje ispunjenja pretpostavki iz čl. 22. i 40. ZM-a, osobito kada se radilo o dokazivanju podnošenja punomoći uz zahtjev za objavu ispravka, ESLJP je ukazao kako je legitiman cilj pretpostavke iz čl. 22. st. 2. ZM-a omogućiti onima koji trpe stvarnu štetu uzrokovanu lažnom informacijom da nakladniku pruže priliku ispraviti iskrivljene predodžbe o njima koje su mogle nastati na temelju netočnih medijskih objava. Prema tome, ta se pretpostavka ne može sama po sebi smatrati protivnom čl. 6. st. 1. Konvencije. Unatoč tome, utvrđeno je kako se način na koji je sud primijenio čl. 22. ZM-a, odnosno odbacujući tužbu za naknadu štete

76 Dragan Elijaš, Sandra Marković i Sanja Trgovac, „Pravo na pristup sudu kao aspekt prava na pravično suđenje“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 37, br. 1 (2016): 386.

77 Aspekti prava na pošteno (pravično) suđenje su: pravo na pristup sudu (*access to court*), pravo na pravnu pomoć (*legal aid and advice*), pravo na procesnu ravnopravnost (*equality of arms*), „jednakost oružja“, pravo na javno i kontradiktorno suđenje (*public hearing*), pravo na saslušanje (*fair hearing*), pravo na dokaz (*right to proof*), pravo na javnu objavu presuda (*public pronouncement of judgments*), pravo na sud ustanovljen zakonom (*tribunal established by law*), pravo na nezavisnost i nepristranost u suđenju (*impartiality and independence*), pravo na suđenje u razumnom roku (*reasonable time*), pravo na učinkovitu ovrhu presuda (*effective enforcement*) te zabrana arbitrarnog postupanja (*arbitrariness*). Alan Uzelac, *Pravo na pravično suđenje u građanskim predmetima: nova praksa Europskog suda za ljudska prava i njen utjecaj na hrvatsko pravo i praksu*, pristup 30. studenoga 2024., <http://echr.pravo.unizg.hr>.

78 ESLJP, Zubac protiv Hrvatske, br. zahtjeva 40160/12. presuda od 5. travnja 2018., para. 97.-98. i Ustavni sud RH, UIII2416/2015 od 14. svibnja 2020.

79 Koju će metodu interpretacije sudovi primijeniti, stvar je njihova odabira i nije predmet ustavnosudske ocjene pod uvjetom da način na koji tumače i primjenjuju mjerodavno materijalno pravo u svakom pojedinom slučaju ima racionalnu osnovu i objektivno opravdanje. Ustavni sud RH, U-III-2747/2017 od 29. siječnja 2019.

uz obrazloženje da tužitelj uz zahtjev za objavu ispravka nije priložio punomoć, čime nije ispunio pretpostavke iz čl. 22 i čl. 40. ZM-a, može smatrati pretjeranim formalizmom iz razloga što predmetna ograničenja nisu bila razmjerna legitimnom cilju kojem teži pravilo navedeno u čl. 22. st. 2. ZM-a, te se narušila sama bit prava podnositelja zahtjeva na pristup sudu.⁸⁰

7.3. Primjenjivost roka iz čl. 40. ZM-a na zahtjev iz čl. 22. st. 2. ZM-a

Analizu eventualne pravilnosti primjene roka iz čl. 40. ZM-a na zahtjev za ispravak propisan čl. 22. ZM-a potrebno je započeti od prethodno izloženog legitimnog cilja te odredbe.⁸¹ Vežanje tužbe za naknadu štete uz prethodno podneseni zahtjev za ispravak samo po sebi ne može biti pretjerani formalizam. Međutim, u sudskoj praksi postoje stajališta prema kojima oštećenik, ako nije podnio takav zahtjev u roku od 30 dana, gubi pravo na daljnju zaštitu svojih prava, uključujući i sudsku zaštitu, čime mu se nameće ograničenje prava na pristup sudu, zbog čega je potrebno ocijeniti dovodi li takva primjena odredbe čl. 22 st. 2. ZM-a do povrede načela razmjernosti.⁸²

Sud nedvojbeno mora odbaciti tužbu koja je podnesena bez prethodno zatraženog ispravka ili isprike od nakladnika, ali ipak postoji razlika između pretjeranog formalizma i prihvatljive primjene postupovnih formalnosti.⁸³

Svrha pravila o rokovima za podnošenje tužbi jest osiguranje pravilnog djelovanja pravosudnog sustava, osobito u pogledu poštivanja načela pravne sigurnosti. Međutim, primjena takvih rokova mora biti predvidiva za podnositelje, uzimajući u obzir mjerodavno zakonodavstvo, sudsku praksu i posebne okolnosti predmeta.⁸⁴

U konkretnom slučaju u odredbi čl. 22. st. 2. ZM-a nije propisan rok u kojem osoba koja želi podnijeti tužbu za naknadu štete mora podnijeti zahtjev za objavu ispravka. Stoga bi primjena roka propisanog odredbom čl. 40. ZM-a u tom slučaju bila nepredvidiva za tužitelja, koji je razumno mogao očekivati da će se odlučivati o osnovanosti njegovu tužbenog zahtjeva. Nepreciznost zakonske odredbe ne može ići na štetu stranke na koju se odnosi, a države su dužne organizirati svoje pravne poretke tako da spriječe nastanak neujednačene sudske prakse.⁸⁵

U takvim bi okolnostima odbacivanje tužbe za naknadu štete zbog toga što

80 ESLJP, Buvač protiv Hrvatske, br. zahtjeva 47685/13, presuda od 6. rujna 2018., para. 25.

81 Svako ograničenje prava na pristup sudu mora biti ustanovljeno zakonom, mora imati legitimni cilj te mora postojati razumna razmjernost između ograničenja i cilja koji se tim ograničenjem želi postići. Tako u: Duška Šarin, „Aspekti prava na pravično suđenje – pravo na pristup sudu kroz jurisprudenciju Ustavnog suda Republike Hrvatske“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 53, br. 3 (2016): 745.

82 Čitav sustav procesnih prava iz čl. 29. Ustava RH počiva na ideji djelotvorne pravne zaštite, pa kada ne bi bilo jamstva prava na pristup sudu, značajke koje sudski postupak opisuju kao pošten i brz uopće ne bi imale nikakvu vrijednost ako sudski postupak ne bi započeo, vidi u: Šarin, „Aspekti prava na pravično suđenje“, 730.

83 ESLJP, Fu Quan S.R.O. protiv Češke, br. zahtjeva 24827/14, presuda od 1. lipnja 2023.

84 ESLJP, Gregurić protiv Hrvatske, br. zahtjeva 45611/13, presuda od 15. ožujka 2018., para. 34.

85 ESLJP, Lupeni protiv Rumunjske, br. zahtjeva 76943/11, presuda od 29. studenoga 2016.

zahtjev za objavu ispravka glavnom uredniku nije podnesen u roku od 30 dana od objave informacije, nego unutar roka propisanom za podnošenje tužbe za naknadu štete, odnosno u roku od tri mjeseca od saznanja za objavu informacije, predstavljalo pretjerani formalizam kojim se narušava sama bit prava na pristup sudu. Radilo bi se u suviše formalističkom tumačenju cilja i svrhe odredbe čl. 22. st. 2. ZM-a.

8. ZAKLJUČAK

U europskom medijskopravnom okviru objava ispravka ustalila se kao primarni i najrelevantniji instrument neposredne zaštite od štetnih informacija, upravo zato što omogućuje brzu, komunikacijski učinkovitu i javno vidljivu reparaciju povrijeđenog prava. U takvom konceptualnom okruženju postaje razumljiva intencija zakonodavca da se nastala povreda primarno sanira objavom ispravka, kao bržim, ekonomičnijim i funkcionalno prikladnijim oblikom restitucije u odnosu na dugotrajnije parnične mehanizme. Takvo normativno usmjerenje imalo je za cilj rasteretiti sudski sustav i istodobno omogućiti oštećeniku brzu i proporcionalnu zaštitu unutar samog medijskog prostora.

Međutim, već se u samim počecima primjene ZM-a pokazalo da se velika većina medijskih sporova i dalje rješava tužbama radi naknade štete, što jasno upućuje na to da propisana procesna pretpostavka podnošenja zahtjeva za ispravak nije ostvarila svoju primarnu svrhu. Umjesto da djeluje kao učinkovit korektiv, taj je institut postao izvor dugotrajnog lutanja sudske prakse, koja gotovo tri desetljeća pokušava tumačenjem popuniti normativne praznine i nejasnoće proizašle iz odredbi čl. 22. st. 2. ZM-a. Sadašnja formulacija te odredbe ne zadovoljava standarde potrebne razine jasnoće i predvidljivosti, koji su nužni kada se propisuju procesne pretpostavke koje neposredno ograničavaju pristup sudu.

Razvoj jurisprudencije ESLJP-a, kao i promjene u domaćoj sudskoj svijesti, dodatno naglašavaju nužnost restriktivnog i suptilnog pristupa odredbama koje mogu utjecati na ostvarenje prava iz čl. 6. Konvencije. Načelo djelotvornog pristupa sudu, zabrana pretjeranog formalizma i zahtjev proporcionalnosti ne dopuštaju da procesne barijere postanu prepreke praktičnom i učinkovitom ostvarivanju prava na pristup sudu. U tom svjetlu posebno dolazi do izražaja činjenica da se čast i ugled, kao temeljne sastavnice osobnosti, štite na istoj ustavnoj i konvencijskoj razini kao i sloboda izražavanja. Jednaki normativni status tih prava isključuje mogućnost stvaranja procesnih asimetrija koje bi zaštitu osobnosti učinile uvjetovanijom, težom ili restriktivnijom od zaštite drugih ustavnih prava.

Zbog svega navedenog postaje jasno da se odredba čl. 22. st. 2. ZM-a ne može održati u sadašnjem obliku. Ako je zakonodavna namjera doista bila uvjetovati podnošenje tužbe provođenjem cjelokupnog postupka objave ispravka, uključujući i pokretanje sudske postupka radi njegova nalaganja, tada je takva namjera trebala biti izričito, precizno i nedvojbeno normirana. U protivnom, svako ograničenje pristupa sudu gubi svoju legitimnost i postaje nespojivo s načelima pravne sigurnosti, predvidljivosti, jednakosti stranaka i učinkovite sudske zaštite. Upravo stoga je minimalni – ali ujedno i nužan – korak temeljito normativno preciziranje ove odredbe,

Pravni propisi:

1. *Berliner Pressegesetz* [Berlinski zakon o tisku], GVBI. od 15. lipnja 1965., 744.
2. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine – Međunarodni ugovori, br. 18/97., 6/99., 8/99., 14/02., 1/06.
3. *Loi sur la liberte de la presse* [francuski Zakon o slobodi tiska]. Légifrance. Pristup 25. listopada 2025. <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGITEXT000006070722/2020-10-14/>
4. *Mediengesetz* [austrijski Zakon o medijima], Savezni službeni list, br. 314/81, s posljednjim izmjenama br. 125/22.
5. *Pressegesetz des Baden-Württemberg* [Zakon o državnom tisku Baden-Württemberg], GBl. str. 129 i dr.
6. *Pressegesetz des Landes Brandenburg* [Zakon o tisku savezne države Brandenburg], GVBI 1/93, br. 10, 162.
7. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90., 135/97., 08/98., 113/00., 124/00., 124/00., 28/01., 41/01., 55/01., 76/10., 85/10., 05/14.
8. Zakon o javnom informiranju, Narodne novine, br. 22/92.
9. Zakon o javnom informisanju i medijima Republike Srbije, Službeni glasnik Republike Srbije, br. 92/23., 51/25.
10. Zakon o javnom priopćavanju, Narodne novine, br. 83/96., 105/97., 143/98., 20/00., 96/01., 69/03.
11. Zakon o javnom priopćavanju Hercegbosanske županije, Narodne novine, br. 5/99.
12. Zakon o javnom priopćavanju Županije Posavske od 28. svibnja 1998., Narodne novine Županije Posavske. Pristup 25. listopada 2025. <https://skupstinazp.ba/new/dokumenti/zakoni-po-godinama/>
13. Zakon o javnom priopćavanju Županije Zapadnohercegovačke, Narodne novine, br. 7/98.
14. *Zakon o medijih Republike Slovenije*, Uradni list Republike Slovenije, br. 35/01., 60/06., 47/12., 22/16., 39/16., 45/19., 82/21.
15. Zakon o medijima, Narodne novine, br. 59/04., 84/11., 81/13., 114/22.
16. Zakon o mirnom rješavanju sporova, Narodne novine, br. 67/23.
17. Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 155/23.
18. Zakon o obveznim osiguranjima u prometu, Narodne novine, br. 151/05., 36/09., 75/09., 76/13., 152/14., 155/23.
19. Zakon o parničnom postupku, Narodne novine, br. 53/91., 91/92., 58/93., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 02/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 89/14., 70/19., 80/22., 114/22., 155/23.

Sudska praksa:

1. ESLJP, Axel Springer AG protiv Njemačke, br. zahtjeva 39954/08, presuda od 7. veljače 2012.
2. ESLJP, Buvač protiv Hrvatske, br. zahtjeva 47685/13, presuda od 6. rujna 2018.
3. ESLJP, Fu Quan S.R.O. protiv Češke, br. zahtjeva 24827/14, presuda od 1. lipnja 2023.
4. ESLJP, Gregurić protiv Hrvatske, br. zahtjeva 45611/13, presuda od 15. ožujka 2018.
5. ESLJP, Lupeni protiv Rumunjske, br. zahtjeva 76943/11, presuda od 29. studenoga 2016.
6. ESLJP, Mesić protiv Hrvatske (br. 2), br. zahtjeva 45066/17, presuda od 30. svibnja 2023.
7. ESLJP, Petrie protiv Italije, br. zahtjeva 25322/12, presuda od 18. svibnja 2017.
8. ESLJP, Sanchez Cardenas protiv Norveške, br. zahtjeva 12148/03, presuda od 4. listopada 2007.
9. ESLJP, Von Hannover protiv Njemačke (br. 2), br. zahtjeva 40660/08 i 60641/08, presuda od 7. veljače 2012.
10. ESLJP, Zubac protiv Hrvatske, br. zahtjeva 40160/12, presuda od 5. travnja 2018.
11. Ustavni sud RH, U-III-2416/2015 od 14. svibnja 2020.

12. Ustavni sud RH, U-III-2747/2017 od 29. siječnja 2019.
13. Ustavni sud RH, U-III-4057/2013 od 17. rujna 2014.
14. Vrhovni sud RH, Rev-253/2013 od 12. ožujka 2013.
15. Vrhovni sud RH, Rev-254/2014 od 18. veljače 2015.
16. Vrhovni sud RH, Rev-395/2009 od 27. svibnja 2009.
17. Vrhovni sud RH, Rev-549/2010 od 4. svibnja 2010.
18. Vrhovni sud RH, Rev-559/2009 od 27. svibnja 2009.
19. Vrhovni sud RH, Rev-563/2018 od 4. travnja 2018.
20. Vrhovni sud RH, Rev-586/2013 od 27. ožujka 2013.
21. Vrhovni sud RH, Rev-743/2006 od 7. srpnja 2009.
22. Vrhovni sud RH, Rev-958/11 od 18. svibnja 2011.
23. Vrhovni sud RH, Rev-1025/2023 od 19. prosinca 2023.
24. Vrhovni sud RH, Rev-1155/2006 od 29. kolovoza 2007.
25. Vrhovni sud RH, Rev-1173/2012 od 3. veljače 2015.
26. Vrhovni sud RH, Rev-1310/2008 od 31. ožujka 2010.
27. Vrhovni sud RH, Rev-1331/2016 od 23. siječnja 2018.
28. Vrhovni sud RH, Rev-1553/2009 od 24. studenoga 2009.
29. Vrhovni sud RH, Rev-1661/2010 od 3. studenoga 2010.
30. Vrhovni sud RH, Rev-1933/2014 od 23. prosinca 2014.
31. Vrhovni sud RH, Rev-1975/2017 od 7. srpnja 2020.
32. Vrhovni sud RH, Rev-2212/2018 od 17. listopada 2018.
33. Vrhovni sud RH, Rev-2614/2017 od 22. studenoga 2017.
34. Vrhovni sud RH, Rev-2615/2016 od 16. studenoga 2016.
35. Županijski sud u Dubrovniku, Gž-158/2020 od 10. studenoga 2021.
36. Županijski sud u Karlovcu, Gž-414/2023 od 1. listopada 2025.
37. Županijski sud u Karlovcu, Gž-540/2017 od 10. travnja 2019.
38. Županijski sud u Karlovcu, Gž-780/2019 od 1. prosinca 2020.
39. Županijski sud u Osijeku, Gž-12/2023 od 11. siječnja 2024.
40. Županijski sud u Puli – Pola, Gž-549/2017 od 4. listopada 2019.
41. Županijski sud u Rijeci, Gž-1975/2019 od 10. svibnja 2022.
42. Županijski sud u Slavonskom Brodu, Gž-180/2024 od 8. ožujka 2024.
43. Županijski sud u Splitu, Gž-387/2022 od 24. ožujka 2022.
44. Županijski sud u Šibeniku, Gž-611/2021 od 11. rujna 2022.
45. Županijski sud u Varaždinu, Gž-1334/2021 od 21. siječnja 2022.
46. Županijski sud u Varaždinu, Gž-1623/2021 od 20. listopada 2022.
47. Županijski sud u Varaždinu, Gž-1593/2018 od 18. prosinca 2019.
48. Županijski sud u Vukovaru, Gž-614/2021 od 14. rujna 2021.
49. Županijski sud u Zagrebu, Gž-2607/2019 od 25. kolovoza 2020.

Ostalo:

1. Pravno shvaćanje prihvaćeno na sjednici građanskog odjela Vrhovnog suda RH od 15. listopada 2007.
2. Pravno shvaćanje prihvaćeno na sjednici građanskog odjela Vrhovnog suda RH od 18. prosinca 2017.

Mijo Galiot*
Vanesa Brzić Bahun**

Summary

PROCEDURAL LIMITATIONS IN FILING FOR DAMAGES IN MEDIA DISPUTES

This paper analyses the normative relationship between the *corrigendum* and claims for damages pursuant to the Media Act, with special emphasis on the procedural prerequisites prescribed by Article 22, paragraph 2 of the Act. The institute of the *corrigendum* is conceived as the primary form of protection and as a condition for obtaining legal protection, while compensation of damages is foreseen only as a secondary mechanism. The paper outlines the issues arising from the obligation of prior request for a correction in combination with the short preclusive deadlines, which in practice results in limited access to the court and derogation from the purpose of the institute of the *corrigendum*. An analysis of case law shows that the *corrigendum* often functions only as a formal procedural prerequisite, while the hybrid liability of the publisher further confirms the need for a more precise normative regulation. Hence, it is concluded that the content and limits of the procedural prerequisites laid down in Article 22, paragraph 2 of the Media Act must be more clearly defined, and that the role of the *corrigendum* and compensation of damages must be clearly delineated to ensure more predictable and effective protection of personality rights in media law.

Keywords: *corrigendum; damage claim; procedural assumptions; court access; personal rights.*

* Mijo Galiot, Ph.D., Nominal title of Assistant Professor, University of Split, Study of Communication and Media, Judge, Municipal Court in Split; galiot1305@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4835-0555>.

** Vanesa Brzić Bahun, dipl. iur., Judge, Municipal Civil Court in Zagreb; vanesa.brizic@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0519-1232>.

◆ Collected Papers of the Faculty of Law of the University of Rijeka is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International licence (CC BY-NC-ND 4.0).